

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. ДИСКУРСОЛОГІЯ

УДК 811.111:81'42

МЕТАФОРИЧНІ СЦЕНАРІЇ В ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ІРВІНА ЯЛОМА

Оксана Дойчик

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000
oksana.doichyk@pnu.edu.ua*

Ірина Шкорута

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000
shkoruta.iryana@gmail.com*

Статтю присвячено дослідженню психотерапевтичного дискурсу сучасного американського психотерапевта і письменника Ірвіна Ялома у фокусі теорії концептуальної метафори. Метою розвідки є виокремлення метафоричних сценаріїв, котрі становлять діапазон концептуальної метафори з цільовим доменом PSYCHOTHERAPY у психотерапевтичному дискурсі автора. Методологічним підґрунтям дослідження є методика аналізу метафоричних сценаріїв. Матеріалом дослідження обрано психотерапевтичні романи Ірвіна Ялома *When Nietzsche Wept*, *The Schopenhauer Cure*. Виокремлено метафоричні сценарії, які об'єктивують домен цілі (процесу групової і/або індивідуальної терапії): JOURNEY→ MOUNTAIN TRIP BY THE TORRENT, SEA VOYAGE, FAMILY RELATIONS, HOUSECLEANING, CHIMNEY SWEEPING, CHESS GAME, GARDENING, DRESS REHEARSAL. Метафоричні сценарії висвітлюють певні концептуальні ознаки домену цілі, тим самим звертаючи увагу читача на ключові ознаки процесу терапії як взаємодії між терапевтом і пацієнтом/пацієнтами. Описано метафоричні ролі, якими автор наділяє терапевта і пацієнта в межах цих сценаріїв.

Ключові слова: концептуальна метафора, домен, діапазон метафори, когнітивні механізми, психотерапевтичний дискурс, фрейм, метафоричний сценарій.

Вступ. Дослідження психотерапевтичного дискурсу сучасного американського психолога, психотерапевта і письменника Ірвіна Ялома у площині лінгвокогнітивних студій є на часі, зважаючи на зростаюче зацікавлення до дискурсу й феномена психотерапії як в українській, так і в закордонній лінгвістиці. *Метою* статті є виокремлення метафоричних сценаріїв, котрі становлять діапазон концептуальної метафори з цільовим доменом PSYCHOTHERAPY у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома.

Особливістю психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома є поєднання ознак художнього і наукового дискурсів, де науковий дискурс індивідуальної і групової психотерапії представлений у вигляді художнього твору, який, за словами письменника, ґрунтується на “добре замаскованих історіях пацієнтів” [6, с. 303–304]. Процес психотерапії визначається Ірвіном Яломом так: “обговорення особистих питань між двома людьми, одна з яких більш тривожна за іншу. Якщо терапевт розвиває більшу тривожність, ніж пацієнт, він сам стає пацієнтом, а пацієнт психотерапевтом” [19, с. 289].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження виконуємо у руслі теорії концептуальної метафори, положення якої були окреслені ще в 1980 році у фундаментальній праці Джорджа Лакоффа і Марка Джонсона *Metaphors We Live By*, й надалі постійно розвиваються у сучасних вітчизняних і закордонних лінгвістичних розвідках, присвячених аналізу тексту і дискурсу [1–4; 5; 7; 8; 10–11; 15–16; 17].

Метафоричне використання концептів змушує читачів думати про певну ситуацію на основі припущень (знань) про певне тематичне поле, до якого ця ситуація не належить буквально. Тож концептуальна метафора зіставляє різні сфери досвіду і знання про них таким чином, що певна ситуація когнітивно і комунікативно представлена в термінах іншого тематичного поля [15, с. 7]. Метафори такого типу класифікуються як структурні у працях Джорджа Лакоффа і Марка Джонсона, тобто як такі, що дають змогу не просто представити концепт, але й пропонують відповідні способи висвітлити (highlight) певні його елементи й приховати (hide) інші. Структурні метафори дозволяють використовувати певні детально структуровані й чітко визначені концепти, щоб структурувати інші, менш чітко визначені [12, с. 49]. Структурування такого типу визначається як мапування з домену джерела (більш чітко визначених концептів) на домен цілі (концепт, котрий потрібно визначити). Домени в контексті теорії концептуальної метафори є когерентним набором знань та досвіду щодо певного тематичного поля, що, зазвичай, організовані навколо певного прототипового (центрального) концепту. Людський фізичний досвід слугує природною й логічною основою осмислення більш абстрактних доменів [10, с. 4; 15, с. 7–17; 12]. Цільовий домен може асоціюватися з певним набором доменів джерела, який Золтан Кьовечеш називає *діапазоном цільового домену / діапазоном метафори* (the range of the target / the range of metaphor). Водночас терміном *спектр домену джерела / спектр метафори* (the scope of the source) позначається явище, де певний домен джерела проєктується на різні сфери цілі [11, с. 122–123]. Головною функцією концептуального домену джерела не є власне чіткий опис й категоризація сфери цілі, але, насамперед, інтеграція сфери цілі в набір знайомих (більш конкретних) концептів й умовиводів і структурування її під певним кутом зору [15, с. 11]. При перехресному мапуванні (cross-space mapping) важливі для мовця аспекти домену цілі висвітлюються, а інші – приховуються вибірково (selective projection) [12]. Мовець (як і реципієнт) автоматично обирає відповідні (підходящі) елементи залежно від цільової теми [15, с. 28].

Питання художнього (творчого) переосмислення концептуальних метафор розглядається Золтаном Кьовечешем у праці *Metaphor: A Practical Introduction*, де вчений виокремлює чотири основні когнітивні механізми модифікації домену джерела: “розширення” (extending), що передбачає появу додаткових концептуальних елементів у концептосфері джерела; “нарощування” (elaboration), в основі якого осмислення по-

новому вже існуючих елементів сфери джерела; “поєднання” (combining), яке базується на одночасній активації і накладанні декількох базових концептуальних метафор; “перегляд” (questioning), коли автор ставить під сумнів доречність звичних метафор [10, с. 53–55].

Домен цілі може розгортатися у вигляді певного набору типових послідовних подій, який у різних джерелах класифікують як “фрейм”, “динамічний фрейм”, “скрипт”, “сценарій”, тощо [14, с. 284–286; 15, с. 19; 9; 10]. Онтологія сценарію, за Джорджем Лакоффом, включає, зазвичай, такі елементи, як люди, речі, якості, зв’язки і пропозиції. Елементи онтології сценарію структуруються лінк-схемами причини, ідентичності, цілі, тощо [14, с. 286].

У нашому дослідженні звертаємося до поняття “метафоричного сценарію”, як і Андреас Мусолфф, котрий застосовує цей термін, аналізуючи метафори у політичному дискурсі, і визначає його як міні-нарратив або сценарій, який організовує домен джерела в дискурсі і забезпечує фокальні точки (focal points) для концептуалізації домену цілі [16, с. 23]. На думку вченого, поява когерентних фреймів (сценаріїв) у систематичному вжитку дає змогу читачам інтерпретувати тематичне поле домену цілі у термінах певного нарративу. Метафоричне розгортання фрейму (metaphoric frame-building) у дискурсі розвиває свою динаміку і є власне дискурсивним процесом [15, с. 22–23]. Як зазначає Андреас Мусолфф, вкорінення метафоричних кореляцій у власному досвіді мовця є необхідною, але недостатньою умовою для валідності інференцій щодо сфери цілі у дискурсі. Її слід доповнити ефектом сфокусованості (focusing effect), який уможливує зосередження на певних аспектах, що творчо висвітлюють сферу цілі. І цей ефект відбувається не на рівні концептуального домену загалом, а на рівні безпосереднього сценарію, який виникає у дискурсі. Тому сфера цілі розгортається як концептуальна структура, котра ґрунтується на дискурсі і може включати оцінні, культурні, історичні, творчо переосмислені, тощо елементи, важливі для дискурсивного контексту. Така версія домену цілі, яка ґрунтується на дискурсі, визначається як метафоричний сценарій. У цьому розумінні, сценарій є менш схематичним підтипом фрейму, оскільки він включає специфічні нарративні й оцінні елементи, необхідність яких визначається їхньою дискурсивною успішністю, тобто сценарій – це конкретний набір уявлень щодо прототипних елементів концепту, таких як учасники, “драматичні” варіанти історій, типові наслідки, оцінку, тощо, який превалює в певному дискурсі [ibid., с. 30–33].

Методологія дослідження. Спираючись на **методику аналізу метафоричних сценаріїв у дискурсі**, запропоновану Андреасом Мусолффом у праці *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*, аналізуємо метафоричні сценарії, котрі структурують діапазон домену джерела концептуальних метафор групової й індивідуальної терапії у психотерапевтичному дискурсі.

Матеріалом дослідження обрано психотерапевтичні романи Ірвіна Ялома *When Nietzsche Wept* (1992), *The Schopenhauer Cure* (2005).

Етапи дослідження. Метафоричні сценарії, котрі структурують діапазон домену джерела концептуальних метафор групової й індивідуальної терапії у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома розглядаємо у такій послідовності:

- ✓ виокремлюємо метафоричний сценарій, який забезпечує фокальні точки концептуалізації сфери цілі (групова або індивідуальна терапія), висвітлює певні концептуальні ознаки цілі, тим самим звертаючи увагу читача на певні ключові ознаки процесу терапії як взаємодії між терапевтом і пацієнтом (пацієнтами);
- ✓ з'ясовуємо метафоричні ролі, якими автор наділяє терапевта і пацієнта (пацієнтів) у межах цього сценарію як головних його учасників.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Проаналізувавши вибірку з романів Ірвіна Ялома, з'ясовуємо, що діапазон доменів джерела, які проєктуються на домен цілі PSYCHOTHERAPY, включає (рис. 1):

Рис. 1. Діапазон концептуальних метафор з доменом цілі PSYCHOTHERAPY.

Розглянемо маніфестації цих метафоричних сценаріїв у дискурсі.

PSYCHOTHERAPY IS JOURNEY. Типовим метафоричним сценарієм психотерапії у дискурсі Ірвіна Ялома є подорож (JOURNEY) [4, с. 96–98], оскільки в основі метафоризації процесів лежить структурно-подієва метафора (event structure metaphor [13]), котра описує дії, стани та процеси через метафори руху і простору. Процес індивідуальної і групової терапії у романах мислиться у термінах тривалої подорожі відомими і невідомими шляхами, при цьому проєкція елементів подорожі висвітлює такі ознаки терапії, як ‘передбачуваність дій/методів терапевта (уторований шлях, колія)’ (1), ‘індивідуальний темп і вид терапії (темп і маршрут подорожі)’ (2, 3), ‘наявність провідника’ (5), ‘можливі варіації терапії залежно від конкретної ситуації пацієнта (відома/невідома дорога)’ (4), тощо:

- (1) *I was sure that my own personal experience would grease the rails of therapy* [18, с. 267];
- (2) *It's important to move at our own pace and not feel pressured by any exercise to open up* [18, с. 204];
- (3) *Time to move on to understanding and integration. Choosing an oblique route, he turned to Bonnie* [18, с. 234];
- (4) *When we work as intimately as we're doing now, we never stay on a single trail* [18, с. 239].

Роль терапевта в цьому метафоричному сценарії – показувати шлях пацієнтам. Шляхом розширення сфери джерела і акцентуванні на такому елементі, як ‘конвеєрна стрічка’ (*conveyer belts*) (5) висвітлено, що терапевт веде пацієнта шляхом як провідник, а не як байдужий перевізник:

- (5) *Therapists can take their patients farther than they themselves have gone Even the wounded therapist can still **point the way to the patient** – therapists are **guides, not conveyer belts** [19, с. 294].*

У романі *When Nietzsche Wept* сфера джерела (JOURNEY) нарощується як ‘небезпечна подорож у гори повз бурхливий потік’ (MOUNTAIN TRIP BY THE TORRENT) (6–7). У цьому сценарії терапевту відводиться метафорична роль провідника, який тільки показує пацієнтові можливі шляхи, але сам не веде його ними. Розширення онтологічних ролей ‘огорожі’ (*railing*) і ‘милиці’ (*crutch*) ілюструють цю ідею точніше: провідник може бути огорожею, за яку триматиметься пацієнт, але не милицею, яка допомагатиме йому йти, бо ходити (тобто взаємодіяти з іншими людьми, жити у зовнішньому світі, обирати власний шлях) пацієнт має навчитися самостійно:

- (6) *No, a **guide must be a railing by the torrent**, but he must not be a **crutch**. The guide must **lay bare the trails that lie before the student**. But he must not choose the path <...> *And the student’s responsibility? He must harden himself to the cold, his fingers must grip the **railing**, he must lose himself many times **on wrong paths before finding the right one**. <...> **In the mountains alone, I travel the shortest way – from peak to peak**. But students lose their way when I walk too far ahead [19, с. 231];**
- (7) *I am a **railing by the torrent**: let those who can, **grasp me** [19, с. 295].*

PSYCHOTHERAPY IS SEA VOYAGE. Метафоричне уявлення про терапію як подорож експлікується у романі *The Schopenhauer Cure* за сценарієм переправи на кораблі. Води (океан), часто бурхливі, висвітлюють ознаку ‘небезпека оточуючого світу’, а корабель репрезентує простір, де відбувається терапія і, зазвичай, висвітлює такі ознаки, як ‘безпека’, ‘милосердя’, ‘допомога’ (8). Терапевту приписується метафорична роль капітана, який веде корабель, тримає його на плаву, знає, де безпечні води, а де ні (‘вибір методів і стратегій терапії’), здатен протистояти бурхливим водам, вгамувати шторм (‘взаємодія з пацієнтом, методи лікування’) (9–12). Під час групової терапії терапевт вчить нових учасників плавати (‘взаємодіяти в групі’), тримає за руку, але далі метою терапії є, щоб пацієнт навчився плавати сам (‘переніс знання, здобуті під час терапії, у реальний світ’) (13):

- (8) *The group demanded more energy than any other event of his week, and Julius had **labored mightily to keep it afloat**. A **venerable mercy ship**, it had transported a horde of tormented people into safer, happier harbors [18, с. 92];*
- (9) *Julius could hear himself purring. He was **coasting in familiar waters**. For the first time in a while, certainly since Philip had entered the group, he **knew exactly what he was doing**[18, с. 151];*
- (10) *Julius decided it was time **to steer the discussion into a more benign direction** [18, с. 159];*
- (11) *Julius tried **to soothe the waters**. “Philip, what have you been feeling the last few minutes?” [18, с. 183];*

(12) *Julius tried again to buck the current and bring the group back to the here-and-now* [18, с. 209];

(13) *He was the therapist of the group. And it was his job to integrate new members, to protect them from others and from themselves <...> That's it. No more handholding. Sink or swim* [18, с. 78].

PSYCHOTHERAPY IS FAMILY RELATIONS. Сценарії сімейних відносин екстраполюються на процес терапії, висвітлюючи такі ознаки: терапевтам приписується роль батьків, а пацієнтам – роль дітей. Моделюються відносини, при яких терапевт виховує дитину-пацієнта таким чином, щоб дитина (пацієнт) здобула автономність, самостійність і функціонувала як доросла людина, не потребуючи допомоги батьків (терапевта) (14). Висвітлюється також, що відносини будуються на основі турботи, піклування, любові, захисту. Терапевт завжди на боці пацієнта (як і батьки у відповідній рольовій ситуації) (15):

(14) *Therapists are like parents. A good parent enables a child to gain enough autonomy to leave home and function as an adult; in the same way a good therapist's aim is to enable patients to leave therapy* [18, с. 305];

(15) *Here's something I do know, Julius. I love your taking care of me, calling on me, staying on my case. How's that?* [18, с. 325].

PSYCHOTHERAPY IS HOUSECLEANING. Сценарій прибирання оселі (HOUSECLEANING), який об'єктивує процес психотерапії у романі, висвітлює такі її важливі ознаки, як 'очищення, звільнення'. Метафорична роль терапевта – допомогти пацієнту навести лад в його оселі, тобто виговоритися і звільнитися від тягаря (16). Метафоричний сценарій ґрунтується на домені HOUSEHOLD. Сфера джерела розширюється таким елементом, як 'іржаві ворота' (*rusty gates*): пацієнт ніколи нікому про себе не розповідав, тобто метафорично – не виходив за ворота, які заіржавіли від того, що ними не користувалися. Роль терапевта – відкрити ці іржаві ворота (16):

(16) *Finally, finally, the old man has a housecleaning! Oh, how I've wanted to escape before! But no way out – not until this Viennese doctor opened the rusty gate.' "*Nietzsche stopped and daubed his eyes with his handkerchief. "Thank you," said Breuer. "An opener of rusty gates – a splendid compliment" [18, с. 272].

PSYCHOTHERAPY IS CHIMNEY SWEEPING. Ще одним метафоричним сценарієм, за яким у дискурсі розгортається процес психотерапії, є прочищення димарів (CHIMNEY SWEEPING) – термін, який придумала пацієнтка Зигмунда Фройда Берта Паппенгайм і який метафорично позначає відверту розмову між терапевтом і пацієнтом [19].

У романі *When Nietzsche Wept* психотерапевт і пацієнт міняються ролями, і кожен з них виявляє, що йому необхідно "прочистити" власні димарі. Пацієнту (або часом, терапевту, який міняється з ним місцями) випадає метафорична роль 'сажотруса' (*sweeper*) (17):

(17) *His other methodological innovation today was to employ my "chimney sweeping" technique. It feels odd for me to be the sweeper rather than the overseer – odd, but not unpleasant* [19, с. 175].

PSYCHOTHERAPY IS CHESS GAME. У романі *When Nietzsche Wept* процес терапії метафорично представлений як шахова партія. Сфера джерела (CHESS GAME)

організовується в дискурсі у вигляді сценарію, який активує у свідомості читача відповідні елементи шахової гри, висвітлюючи такі ознаки терапії, як ‘змагання’, ‘опонування’, особливо, коли мова йде про складного пацієнта, котрий лікується не з власної волі і сприймає терапевта як суперника. Метафорично, пацієнт і терапевт представлені як гравці-шахісти, опоненти, суперники (18–20):

(18) *This interview resembled more a **chess contest** than a professional consultation. He had made a move, proposed a plan, which Nietzsche immediately **countered*** [19, с. 99];

(19) *Excellent! Another **file** on the **chessboard** closed off. Where would his **opponent move** now? Breuer wondered* [19, с. 100];

(20) *I used to **compete** with him, to **devise chess traps** for him. No longer!* [19, с. 210].

PSYCHOTHERAPY IS GARDENING. У романі *The Schopenhauer Cure* метафоричний сценарій вирощування рослин висвітлює певний тип пацієнтів, для котрих терапевтичний ефект настає не одразу, а через певний час, іноді навіть уже після закінчення терапії (‘квіти, які цвітуть пізно’) (21). Процес терапії об’єктивується як підживлення рослин, терапевт – як садівник, а досягнуті цілі терапії – як зрілість вирощуваних садівником плодів (21–22):

(21) *How do you know they were really failures? permanent failures? You never saw them again. We all know there are **plenty of late bloomers** out there. <...> Maybe he was a **late bloomer** – one of those patients who needed time to **digest the nourishment given by the therapist*** [18, с. 17–18];

(22) *Almost everyone made progress. Julius had seen this before; when groups **reach a state of ripeness**, all the members seem to get better at once* [18, с. 279].

PSYCHOTHERAPY IS DRESS REHEARSAL. Метафоричний сценарій генеральної репетиції перед виставою (DRESS REHEARSAL) ґрунтується на домені THEATRE і модифікується в досліджуваному дискурсивному контексті так: пацієнти несвідомо переносять у терапевтичну групу (або під час індивідуальних зустрічей з терапевтом) власні поведінкові патерни, а терапевт допомагає їм пропрацювати ці патерни і змінити їх за потреби, щоб потім перенести уже правильні сценарії поведінки у реальне життя. Тобто терапія метафорично представлена як репетиція життя (23–24):

(23) *Well, I wonder if that wasn't **recreated** in the group today? <...> the very issue she wanted to talk about may have been **portrayed here in living color** with all of us **playing a part in the pageant*** [18, с. 135];

(24) *The group is not life; it's a **dress rehearsal for life**. We've all got to find a way to **transfer what we learn here to our life in the real world*** [18, с. 297].

Висновки. Аналіз діапазону концептуальної метафори з цільовим доменом PSYCHOTHERAPY на матеріалі романів Ірвіна Ялома *When Nietzsche Wept*, *The Schopenhauer Cure* надав змогу виокремити метафоричні сценарії, які забезпечують концептуалізацію домену цілі (процесу групової/або індивідуальної терапії), а саме: JOURNEY → MOUNTAIN TRIP BY THE TORRENT, SEA VOYAGE, FAMILY RELATIONS, HOUSECLEANING, CHIMNEY SWEEPING, CHESS GAME, GARDENING, DRESS REHEARSAL. Кожен із виявлених метафоричних сценаріїв висвітлює певні концептуальні ознаки цілі, тим самим звертаючи увагу читача на певні ключові ознаки

процесу терапії як взаємодії між терапевтом і пацієнтом (пацієнтами). З'ясовано також метафоричні ролі, якими автор наділяє терапевта і пацієнта (пацієнтів) у межах цих сценаріїв як головних їхніх учасників: GUIDE (RAILING BY THE TORRENT, CRUTCH) /TRAVELLER (STUDENT), SEA CAPTAIN/PASSENGER, PARENT/CHILD, OPENER OF RUSTY GATES, CHIMNEY-SWEEPER/OVERSEER, CHESS PLAYERS/OPPONENTS, GARDENER/PLANT (LATE BLOOMER), THEATRE ACTORS. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в здійсненні аналізу метафоричних блендів групової та індивідуальної терапії у романах Ірвіна Ялома.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дойчик О. Я., Лехман А. Концептуальна метафора в романі В. Рот “Divergent”. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*. 2019. Вип. 36. С.22–26.
2. Дойчик О. Я., Павлюк Х. Т. Метафорична репрезентація художнього концепту FEAR (на матеріалі романів Вероніки Рот “Divergent”, “Insurgent”, “Allegiant”). *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С.112–127.
3. Дойчик О. Я., Томаш Я. З. Метафорична об’єктивація концептів CRIME та INVESTIGATION у детективних оповіданнях. *Південний архів (філологічні науки)*, 2021. Вип. 88, С. 24–35.
4. Дойчик О. Я., Шкорута І. І. Метафорична об’єктивація групової терапії у психотерапевтичному дискурсі (на матеріалі роману Ірвіна Ялома *The Schopenhauer Cure*). *Folium*. 2024. Вип. 4. С. 93–100.
5. Кульчицька О., Мінцис Е. Поняття часу в поезії Рабіндраната Тагора: читацька інтерпретація. *Іноземна філологія*. 2021. Вип. 134. С. 26–37.
6. A Conversation with Irvin D. Yalom. *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010. P. 303–308.
7. Bilyk O., Bylytsia U., Doichyk O., Ivanotchak N., Pyliachyk N. COVID-19 metaphoric blends in media discourse. *Studies about Languages*, 2022. 40. 17–33.
8. Vystrov Y. Fractal metaphor LIFE IS A STORY in biographical narrative. *Topics in Linguistics*. 2014. 14(1). P.1–8.
9. Fillmore Ch. J. Frame semantics. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. D. Geeraerts (Ed.). Berlin, New York : Mouton De Gruyter, 2006. P. 373–400.
10. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2010. 375 p.
11. Kövecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge, New York : Cambridge University Press, 2005. 314 p.
12. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago : The University of Chicago Press, 2003. 276 p.
13. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. Basic Books, 1999. 590 p.
14. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London : The University of Chicago Press, 1987. 614 p.
15. Musolff A. *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*. London, New York : Bloomsbury, 2016. 209 p.
16. Musolff A. Metaphor Scenarios in Public Discourse. *Metaphor and Symbol*. 2006. 21(1). P. 23–38.

17. Velykoroda Yu. Conceptual metaphorization through precedent-related phenomena in media discourse. *Studies about Languages*. Kaunas University of Technology, 2019. № 34. P. 32–45.
18. Yalom I. D. *The Schopenhauer Cure*. Harper Collins Publishers Inc., 2005. 358 p.
19. Yalom I. D. *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010. 312 p.

REFERENCES

1. Doichyk O., Lekhman A. Kontseptualna metafora v romanі V. Rot “Divergent”. [Conceptual metaphor in the novel *Divergent* by V. Rot]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya “Linhvistyka”*. 2019. Vyp. 36. S. 22–26.
2. Doichyk O. Ya., Pavliuk Kh. T. Metaforychna reprezentatsiia khudozhnoho kontseptu FEAR (na materialі romaniv Veroniky Rot “Divergent”, “Insurgent”, “Allegiant”) [Metaphoric representation of fiction concept of FEAR (based on the novels *Divergent*, *Insurgent*, *Allegiant* by V. Rot)]. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2018. Vyp. 3. T. 1. S.112–127.
3. Doichyk O. Ya., Tomash Ya. Z. Metaforychna obiektyvatsiia kontseptiv CRIME ta INVESTIGATION u detektyvnykh opovidanniakh [Metaphoric representation of the concepts of CRIME and INVESTIGATION in detective stories]. *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky)*. 2021. Vyp. 88. S. 24–35.
4. Doichyk O., Shkoruta I. Metaforychna obiektyvatsiia hrupovoi terapii u psykhoterapevtychnomu dyskursi (na materialі romanu Irvina Yaloma *The Schopenhauer Cure*) [Metaphoric representation of group therapy in psychotherapeutic discourse (based on the novel *The Schopenhauer Cure* by I. Yalom)]. *Folium*. 2024. Vyp. 4. S. 93–100.
5. Kulchytska O., Mintsyys E. Poniattia chasu v poezii Rabindranata Tahora: chytatska interpretatsiia [Conception of time in Rabindranath Tagore’s poetry: Readers’ perspective]. *Inozemna filolohiia*. 2021. Vyp. 134. S. 26–37.
6. A Conversation with Irvin D. Yalom. *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010. P. 303–308.
7. Bilyk O., Bylytsia U., Doichyk O., Ivanotchak N., Pyliachyk N. COVID-19 metaphoric blends in media discourse. *Studies about Languages*, 2022. 40. 17–33.
8. Bystrov Y. Fractal metaphor LIFE IS A STORY in biographical narrative. *Topics in Linguistics*. 2014. 14(1). P.1–8.
9. Fillmore Ch. J. Frame semantics. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. D. Geeraerts (Ed.). Berlin, New York : Mouton De Gruyter, 2006. P. 373–400.
10. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford :Oxford University Press, 2010. 375 p.
11. Kövecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge, New York : Cambridge University Press, 2005. 314 p.
12. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago : The University of Chicago Press, 2003. 276 p.
13. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. Basic Books, 1999. 590 p.
14. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London : The University of Chicago Press, 1987. 614 p.
15. Musolff A. *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*. London, New York : Bloomsbury, 2016. 209 p.

16. Musolff A. Metaphor Scenarios in Public Discourse. *Metaphor and Symbol*. 2006. 21(1). P. 23–38.
17. Velykoroda Yu. Conceptual metaphorization through precedent-related phenomena in media discourse. *Studies about Languages*. Kaunas University of Technology, 2019. № 34. P. 32–45.
18. Yalom I. D. *The Schopenhauer Cure*. Harper Collins Publishers Inc., 2005. 358 p.
19. Yalom I. D. *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010. 312 p.

Стаття надійшла до редколегії 30.06.2024

Прийнята до друку 07.07.2024

METAPHOR SCENARIOS IN PSYCHOTHERAPEUTIC DISCOURSE BY IRVIN YALOM

Oksana Doichyk

*Vasyl Stefanyk Precarpatian National University,
57, Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000
oksana.doichyk@pnu.edu.ua*

Iryna Shkoruta

*Vasyl Stefanyk Precarpatian National University,
57, Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000
shkoruta.iryana@gmail.com*

The article focuses on investigating psychotherapeutic discourse in view of cognitive linguistic approach. The objective of the present research is to reveal and describe the metaphor scenarios that constitute the range of the conceptual metaphor with the target domain PSYCHOTHERAPY, objectified in the psychotherapeutic discourse. The study is based on the novels *When Nietzsche Wept* (1992) and *The Schopenhauer Cure* (2005) by a contemporary American existential psychiatrist, professor of psychiatry Irvin Yalom, the author of psychotherapeutic fiction and nonfiction. The psychotherapeutic discourse under study is viewed as a specific type of discourse that combines the properties of scientific discourse of individual and group psychotherapy and fiction. The methodology of the practical analysis is based on the Conceptual Metaphor Theory. Specifically, by applying the theory of metaphor scenarios, grounded by Andreas Musolff, we analyze metaphor scenarios that structure the particular source domains in their discourse manifestations. Within this approach, metaphor scenarios are viewed as discourse-mediated mininarratives, more specific than domains. The article discusses the following metaphor scenarios, objectifying the target domain (i.e., the process of group and individual psychotherapy) in the psychotherapeutic discourse by Irving Yalom: PSYCHOTHERAPY IS JOURNEY → PSYCHOTHERAPY IS MOUNTAIN TRIP BY THE TORRENT, PSYCHOTHERAPY IS SEA VOYAGE, PSYCHOTHERAPY IS FAMILY RELATIONS, PSYCHOTHERAPY IS HOUSECLEANING, PSYCHOTHERAPY IS CHIMNEY SWEEPING, PSYCHOTHERAPY IS

CHESS GAME, PSYCHOTHERAPY IS GARDENING, PSYCHOTHERAPY IS DRESS REHEARSAL. The metaphoric scenarios, being discourse-based, highlight the relevant conceptual properties of the target domain in the novels, revealing focal points for conceptualizing group and individual therapy process. The analyzed scenarios highlight the therapist-patient cooperation properties, as well as the metaphoric roles of the therapist and patient within the scenarios under study, such as: GUIDE (RAILING BY THE TORRENT, CRUTCH) /TRAVELLER (STUDENT), SEA CAPTAIN/PASSENGER, PARENT/CHILD, OPENER OF RUSTY GATES, CHIMNEY-SWEEPER/OVERSEER, CHESS PLAYERS/OPPONENTS, GARDENER/PLANT (LATE BLOOMER), THEATRE ACTORS.

Key words: conceptual metaphor, domain, the range of metaphor, cognitive mechanisms, psychotherapeutic discourse, frame, metaphor scenario.